

O‘QUVCHI YOSHLARNI KASBGA YO‘NALTIRISHDA DIAGNOSTIK QARASHLAR KATEGORIYALARI

Hayitmurodova Mohigul O‘rol qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

Pedagogika va san‘at fakulteti Texnologik

Ta‘lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

studenttexnolig@gmail.com

Tel: + 998 88 191 23 20

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirishda diagnostik qarashlar kategoriyalari mazmuni, mohiyati va kasbga yo‘naltirishni maqsadli va rejali boshqarish mexanizimi haqida ma‘lumot beriladi.

Abstract: In this article, the reader will be informed about the results of the diagnosis of the category of diagnosis, the importance of the results of the diagnosis, and the actual treatment of the mechanizimi.

Аннотация: В данной статье представлена информация о содержании и сущности категорий диагностических взглядов и механизме целенаправленного и планомерного управления профессиональной ориентацией студенческой молодежи

Kalit so‘zlar: Pedagogika, kasb, ta‘lim, kasbga yo‘naltirish, dars, diagnostika, kategoriya, tarbiya, tizim, maktab, o‘quvchi, o‘qituvchi.

O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy siyosatida milliy o‘zlikni anglash, milliy va umumbashariy qadriyatlarni o‘zlashtirish orqali shaxs bilan jamiyat o‘rtasida uyg‘unlikni, birdamlikni vujudga keltirish, ehtiyojlarining xususiyligidan umumiylikka o‘sib o‘tishining qondirilishi har jihatdan o‘quvchi va talablarni qobiliyatlari, iste‘dodlarini, ichki imkoniyatlarini, o‘ziga xos individual-psixologil xususiyyatlarini tadqiq etishni, shuningdek rivojlantirishni talab etadi. Bu talab asosan shakllanib borayotgan demokratik huquqiy davlatning yoshlarga nisbatan

amalga oshirayotgan siyosati yigit va qizlarga o‘z qobilyati va istidodini namoyon qilish va rivojlantirishga, yangilanish va taraqqiyot jarayonlariga faolroq qo‘shilishga jamiyatda o‘z o‘rnini topish, o‘z kasbining ustasi va yetuk kadr bo‘lishiga yordam beradi. O‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirishda diagnostik qarashlar kategoriyalari asosan o‘quv-tarbiyaviy jarayonda tug‘iladigan qiyinchiliklar o‘rganiladi va ularni bartaraf etish yo‘llari tashkil etiladi.

Kasbga yo‘naltirish diagnostikasi yordamida jamiyatdagi ma‘naviy-ma‘rifiy jarayon tahlil qilinadi va ta‘lim-tarbiyaning kafolatlangan natijalari aniqlanadi. Tashxislashda nafaqat ta‘lim tarbiya natijalarini sarhisob qilish, balki ularning o‘zgarish dinamikasi ham kuzatiladi, mavjud kamchiliklar bartaraf etiladi. Ta‘lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish va o‘quvchi yoshlarga vatanparvarlik g‘oyalarini singdirishda asosiy vazifani yetuk pedagog olimlar va o‘qtuvchilar bajaradi. Pedagog – ta‘lim-tarbiya jarayoni hamda, uning qonuniyatlari, tarkibi va uni tashkil etish mexanizmlarini tadqiq etadi, tarbiyaviy va o‘quv ishlarining mazmuni, tamoyillari, ularni tashkil etish shakl, usul hamda yo‘sinlarini, kasbga yo‘naltirish va uning kompetentlarini ham belgilab beradi. Shaxsni tarbiyalash, o‘qitish, ma‘naviy dunyoqarashini kengaytirish va shakllantirish Pedagogning asosiy funksiyasi hisoblanadi. Shaxsni tarbiyalash Pedagogikadagi asosiy tushuncha sanalib, oila va jamiyatning barkamol shaxsni shakllantirishga, ma‘nan yetuk inson qilib tarbiyalashga yo‘naltirilgan birgalikdagi faoliyatini anglatadi. Ta‘lim-tarbiya yordamida inson shaxsining ma‘naviy va mafkuraviy jihatlarini qaror toptirish hamda, vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ko‘zda tutiladi. Dunyoqarash, e‘tiqod, vatanparvarlik, ezgulik, go‘zallik, yaxshilik, adolatga doir qarash va ko‘nikmalarning shaxs sifatiga aylantirilishi tarbiya yordamidagina amalga oshiriladi. Insonlar orasida yashash, hayotda turmush kechirish va faoliyat ko‘rsatish, hayotda o‘z o‘rnini topish uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalar yig‘indisini o‘zlashtirishga qaratilgan faoliyat o‘qitish tushunchasini ifoda etadi. Zamonaviy pedagogning innovatsion faoliyati jarayonida o‘quvchi yoshlarga ta‘lim berish natijasida shaxs zaruriy bilimlar bilan ta‘minlanib, kelgusida turli darajadagi maxsus ma‘lumotni olish imkoniga ega bo‘ladi. Ta‘lim-tarbiya berish va o‘qitish natijasida odamda muayyan yetuk shaxs sifatlari shakllantiriladi. Shaxs tarbiyalash va o‘qitish orqali o‘zida oldin bo‘lmagan ma‘naviy-intellektual sifatlarga ega bo‘ladi. Bu hol shaxsning umri mobaynida uzluksiz davom etadi va uning rivojlanishiga omil bo‘ladi. Inson va uni shakllantirishga doir fan sifatida Pedagogika falsafa, etika, estetika, madaniyatshunoslik, psixologiya, iqtisodiyot,

siyosatshunoslik, demografiya, tarix, adabiyot, tibbiyot, matematika va boshqa fanlar bilan uzviy bog‘liq. Pedagogika fani va amaliyoti taraqqiyotida bu fanlarning nazariy asoslari, tadqiqot metodlari, ilmiy xulosalarni aniqlash, taxlil qilish hamda umumlashtirish usullaridan foydalanadi. Pedagogika fundamental hamda amaliy fan hisoblanadi. Soha doirasida fundamental hamda amaliy faoliyati, avvalo ustuvor maqsadlarni o‘zida ifoda etishi bilan farqlanadi. Pedagogik fundamental faoliyatning strategik maqsadi nazariy va konsepsiyalarni yaratish, qonun va qonuniyatlarni aniqlash real obektlarning ahamiyati va xususiyatlarini tizimlashtirishdan iborat. Fundamental faoliyat jarayonida o‘quvchi yoshlarda nazariy modellar yaratiladi. Pedagogikaga asosan ilmiy bilimlar va ilmiy faoliyat tizimi sifatida qaralib kelingan, natijasi esa nazariy va amaliy turdagi yangi ilmiy bilimlarda o‘z ifodasini topadi. Pedagogika asosan o‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirish, hayotda fundamental o‘rnini topishi uchun ularni kasb tanlash kategoriyalari mexanizimi asosida shakllantiruvchi fan hisoblanadi. Kasb tanlashga yo‘naltirish ilmiy madaniyatning kompetenti sifatida ijtimoiy madaniy nuqtai nazardan asoslangan muayyan tarixiy va madaniy kontekst, aksiologik doirada rivojlanadi: boshqa tomondan esa ilm-madaniyatni rivojlantirish uchun asos vazifasini bajaradi.

Bugungi kunda barcha davlatlar ta’limga imkon qadar ko‘p innovatsion yangilik kiritishga, uning sifatini hamda samaradorligini oshirishga intilmoqda. Chunki, ta’lim millat ko‘zgusi bo‘lib jamiyat va davlatning yuksalib borishini ta’minlovchi yoshlarni tarbiyalovchi, xalqqa yaratuvchanlik ijodkorlik xususiyatlarini baxshida etuvchi kategoriyadir. Uning mahsuli intellektual rivojlangan, keng dunyoqarashli va chuqur mushoxada qiluvchi yangilik yaratishga intiluvchan salohiyatli shaxsni tarbiyalash uchun ta’limning o‘zi yangiliklarga boy bo‘lishi, uning mazmunida ijodkorlik ruhi va motivlar hukm surishi lozim. O‘quv tarbiya jarayonida innavotsion faoliyat subyekti extiyojining majmuaviyiligini va shakllantirishgacha bo‘lgan amaliy faoliyati jarayonida yuzaga keluvchi subyektning yangilikni yaratish va o‘zlashtirishga bo‘lgan ehtiyoj va qiziqishlarini o‘zida aks ettiruvchi, undovchi kuch bo‘lmog‘i lozim. Bugungi kunda hamkorlik pedagogikasi ham rivojlanib bormoqda, buni jamiyatning turli bosqichlarida tarbiya va ta’lim sohasidagi to‘plangan tajribalarni nazariy jihatdan anglash, umumlashtirish va hayotga tadbiiq etish asosi zamirida ko‘rishimiz mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so‘ng mamlakatimizda barcha sohalar bo‘yiha shu jumladan ta’lim tizimida salmoqli va keng ko‘lamli ishlar

amalga oshirildi. Bir qancha qaror va farmonlar qabul qilinib, kata imkoniyatlar yaratildi. 2020-yil 23-sentyabrda O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida” gi Qonunning yangi taxriri va 2019-yil 8-oktyabrdagi “ O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”¹ gi PF-5847 sonli farmoniga asosan qabul kivotalarini oshirishi, sifatli ta’lim jarayoning tadbiiq etilishi, modul-kridet va professional ta’lim tizimining joriy qilinishi, xorijiy, xususiy universitet va institutlar, ularning filiallarining tashkil qilinishi ta’lim jarayoniga qaratilayotgan e’tiborning natijasidir. Ushbu qonun va farmonga muvofiq o‘quv jarayoni uchun zarur bo‘lgan barcha moddiy-texnik bazalarning yaratilishi, yangi ta’lim sifati bosqichiga o‘tishi kabi bir qancha ishlar amalga oshirildi va oshirilib kelinmoqda. Ta’lim sohasidagi bunday qonun va farmonlarning imzolanishi muxtaram yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyevning ta’lim tizimida olib borilayotgan muhim islohotlarning isbotidir.

O‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirishda diagnostik qarashlar kompetensiyalari mazmuni turli davrda turlicha ya’ni boshlang‘ich, o‘rta va yuqori sinflar kesimida bir biridan tubdan farq qiladi, qisqacha qilib aytganda ularni maqsadli o‘qitish va tarbiyalash jarayonida natijalarni aniqlash zaruriyati kasbga yo‘naltirish diagnostikasini vujudga keltirgan. Albatta o‘z Ibtidosida bu natijalar oddiy pedagogik metodlar orqali aniqlangan. Bir qator tadqiqotchi olimlar (G. Royleke, L.Rollet, K.Leongard, A.Bass, E.Lichko, A,Shmelev) kasbga yo‘naltirish diagnostini-“kasbga yo‘naltirish diagnostik faoliyatini qulaylashtirishda zarur bo‘lgan axborotni qo‘lga kiritish jarayoni”-deb ta’kidlaydilar.

X.Feger, N.Petillon, V.Bogatskiylar “...kasbga yo‘naltirish diagnostikasi psixologik diagnostikadan ajralib chiqqan”-degan fikrni ilgari surishadi.

Kasbga yo‘naltirish diagnostikasining rivojlanish nazaryalarini 3 davrga bo‘lish mumkin².

Birinchi davr – qadimgi allomalar qarashlaridan e’tiboran XXI asrgacha davom etgan tadqiqot nazaryalari davri hisoblanadi. Bu davrni falsafiy-adabiy davr deyish mumkin. Bu davrda insonning axloqiy, ijtimoiy tabiatiga taalluqli muammolarni o‘rganishga asosiy e’tibor qaratiladi.

Shuning uchun ham shaxsni avalgi tariflar ancha keng ma’noga ega edi. Bu ta’rifda nimaiki inson shaxsiga taalluqli bo‘lsa uning biologiyasi, psixologiyasi, ma’daniyati ma’naviyati va boshqalar kiritilgan edi. Insonlar psixologiyasi, dunyo

¹ O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risidagi qonuni”. Yangi tahriri. 23.09.2020 y. O‘RQ-637-son

² X.CH.Dusyarov “KASBGA YO‘NALTIRISH DIAGNOSTIKASI” (7-8-betlar)

qarashi, sharoitlari va ma'daniyat, ma'rifat darajalari birinchi davr asosida kasbga yo'naltirish bo'yicha kategoriyalanadi.

Ikkinchi davr – XIX asrning oxirlaridan XX asrning ikkinchi yarmigacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Ya'ni, bu davr pedagoglar shaxs tarbiyasini va kamolotini o'rganish tadqiq etishga o'z hissalarini qo'shgan davr hisoblanadi. Chunki bu davrda inson shaxsini klinik sharoitlarda tadqiq qilish uchun tekshiruvlar olib borildi. Jumladan, bu davrda shaxsga taalluqli **introversiya**, ya'ni o'zining ichki muammolariga sho'ng'ib o'zi bilan o'zi bo'lishi va atrofdagi voqea-hodisalarga diqqatning susayib ketishi, **ekstroversiya**, ya'ni insonni o'rab olgan muhit atrofga ongning qaratilganligi va shu bilan band bo'lib, o'ziga nisbatan ishonch va diqqatning susayishi, hayajonlanish, insondagi yuqori darajadagi halovatsizlik xususiyati, ma'lum psixologik ijtimoiy vaziyatlarda qo'rquv va hayajon hissiyotlari, **rigidlik** (tafakkurning tormozlanishi, ya'ni bir marta qabul qilinga hukm yoki fikrlash va harakat usulidan vos kechishning qiyin holati) **tormozlanganlik** (qo'zg'atuvchilarga qarshi harakatning susayib ketishi), **uyg'onganlik holati** (qo'zg'tuvchilar ta'sirida yuqori darajada qo'zg'alganlik va uning izlarining ma'lum vaqtgacha qolishi) kabi psixologik holatlar o'rganiladi. Lekin bu davrda shaxsning ijobiy xislatlari, qobilyatlari ma'daniy, ma'naviy, va shunga o'xshash bir qator fazilatlarini o'rganish diagnostikasi rivojlanmadi. Ikkinchi davrda pedagoglar orqali kasbga yo'naltirilayotgan shaxsning introversiya, ekstroversiya va psixikasi, qurquvlari bilan ishlanadi.

Keyingi davr (XX asrning ikkinchi yarmi –XXI asr boshlari) experimental davr bo'lib, bu davrda nemis pedagog olimi Karlxayns Ingenkamp hamda angliyalik psixolog R.Kettel shaxsning ma'rifiy-ma'naviy rivojlanishini o'rganishga e'tibor qaratdilar. Rossiyada shaxsni eksperimental tadqiq qilish borasida A.F.Lazurskiy tizimli ravishda shaxsni ilmiy kuzatuvlar texnikasi va metodikasini, I.S.Kon va R.S.Nemov, I.P.Podlasiy, I.Rogov shaxsning intellektual darajasini o'rganish, o'qtuvchi diagnostikasiga oid metodikalarni ishlab chiqdilar. G.Ayzenk kuzatuv, so'rovnoma hujjatlar tahlillarini matematik ishlab chiqish usullarini yaratdi. G.Olloport shaxs hususiyatlari nazaryasiga asos soldi. R.Kettelesa, G.Ayzenk yaratgan matematik aparatni shaxs xususiyatlari nazaryasiga qo'llab, uni eksperimental o'rganishga xizmat qiluvchi faktorli tahlilni yaratdi. U shaxsning xususiyatlarini belgilovchi faktolar xususiyatlarni aniqladi va tartibga soldi. K.Ingenkamp, Igna Xartmanlar kasbga yo'naltirish diagnostika doirasida shaxsni

o‘rganish testlarini ishlab chiqdilar. R.Kettel o‘zining nomi bilan 16 faktorli “Kettel testi”, G.Ayzenk “Ayzenk testi”, “Roshax testi” larini yaratishdi. Nemis olimi Mauermanning yozishicha: “Kasbga yo‘naltirish diagnostikasi o‘zlashtirish va o‘quv jarayoniga tayyorgarlik o‘rtasida aloqa o‘rnatadi, o‘quv jarayonida kechadigan o‘quv maqsadini to‘g‘ri belgilaydi va o‘quv-tashkiliy shakllarni sharoitga mosligini baholaydi”. Yuqorida ko‘rsatilgan davrlar asosan o‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirish diagnostikasi kategoriyalarining bir turi hisoblanadi. Bu davrlar bilan asosan kasbga yo‘naltirishni maqsadli yo‘naltirish va mukammal tarzda diagnostik qarashlarni kategoriyalash mumkin.

Kasbga yo‘naltirish diagnostikasini tizimlashtirish va mukammal kategoriyalarni loyhashtirish uchun turli davrdagi olimlar nazaryalarini o‘rganishgan. Xususan Sharqda kasbga yo‘naltirish diagnostikasi elementlari qo‘llanilganligidan guvohlik beruvchi manbalar mavjud. “Avesto ta’limoti”, “Qur’oni Karim” saboqlari, Abu Abdulloh Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy(810-970), Abu Iso Muhammad ibn Iso at-Termiziy (824-892)kabi Hadis ilmining ulug‘lari, tasavvuf ilmi (so‘fiylik tariqati)ning namoyondalari: Bahovuddin Naqshbandiy, Abduxoliq G‘ijdivoniy, Najmiddin Kubro kabi olimu fuzalolar komil inson to‘g‘risidagi g‘oyalari bilan Sharqda ta’lim-tarbiya jarayonining rivojiga ulkan hissa qo‘shdilar. Ularning ta’lim-tarbiyaga oid qarashlarida kasbga yo‘naltirish diagnostikasi elementlarini ham uchratamiz. Xususan, ushbu olimlarning talimotlarida “ustoz-shogird” munosabatlarini o‘rganishimiz va tadqiq qilish, ilm o‘rganish bo‘yicha yoshlarning aqliy qobiliyatlarini tashxislash va rivojlantirish, ularni kasb tanlashlari uchun imkoniyatlari va qobiliyatlarini diagnostika qilish masalalari o‘z ifodasini topgan. Sharqda kasbga yo‘naltirish diagnostika elementlarini qo‘llashda insonni voyaga yetkazish masalalariga jiddiy e‘tibor qaratilgan. Xalq kasbga yo‘naltirish diagnostikasi o‘zbekona axloq, odob va tarbiyaning murakkab barcha qirralarini o‘zida mujassamlashtiradi. Xalq kasbga yo‘naltirish diagnostikasida tarbiyaning turli uslublaridan foydalanilgan. Bu uslublar nihoyatda rang-barang bo‘lib, ko‘p tomonlari bilan ilmiy kasbga yo‘naltirish diagnostikasi va kasbga yo‘naltirish diagnostikasining shakllanishida ham o‘z ta’sirini ko‘rsatgan.

Sharqda O‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirish diagnostikasi elementlari quydagi tarbiya metodlari zahirida qo‘llanilgan:

- 1. Tushuntirish:** maslahat berish, uzur so‘rash, yaxshiliklar aqida so‘zlash, tug‘ri maslahatlar beraolish, o‘rnak bo‘lish.

2. **Nasihat berish:** o‘git, undash, ko‘ndirish, iltims qilish, oq yo‘l tilash, yaxshiliklar haqida so‘zlash, rahmat aytish, duo qilish.
3. **Namuna bo‘lish:** maslahat so‘rash, o‘rnak bo‘lish.
4. **Rag‘bat va jazo:** maqtash, olqishlash, tasanno aytish, ta‘kidlash, ta‘na-gina, tanbeh berish, uyaltirish va boshqalar...

Sharqda kasbga yo‘naltirish diagnostika elementlari – an‘analar, udumlar, rasm-rusmlar, zamirida ham namoyon bo‘lgan. Bunda yosh avlodni aqliy rivojlantirish, bilim, ilm, malaka, ko‘nikmaga ega bo‘lish,

axloqli qilib tarbiyalash: axloq, xulq, odob, yaxshilik, adolat, insof, diyonat, sharmi-hayo, vatanparvarlik va boshqa fazilatlarni shakllantirish;

mehnat tarbiyasi: faollik, ishchanlik, tadbirkorlik, ishbilarmonlik, aqli ish, jismoniy mehnat, imom tarbiya chiniqishi, jismoniy o‘yinlar;

nafosat tarbiyasi: guzallik, kiyinish madaniyati, muomila madaniyati, saranjom-sarishtalik;

ekologik tarbiya: tabiat, atrof-muhit, flora va faunaga sog‘lom yondashuv;

iqtisodiy tarbiya : tejamkorlik, bozor iqtisodiyoti, sarf, isrof, foyda, mulk, mulkka egalik, tadbirkorlik;

huquqiy tarbiya : insonparvarlik, burch, vijdon, tenglik, adolat, to‘g‘rilik, halollik kabi tushunchalarni shakllantirishga katta e‘tibor qaratilgan. Demak, buyuk ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan ta‘lim-tarbiyaga oid g‘oyalarda kasbga yo‘naltirish diagnostika nazariya va amaliyot muammolarini tadqiq qilish va yechimini topishga alohida ahamiyat qaratilgan bo‘lib, ularni o‘rganish va ulardan foydalanish buyuk ma‘naviyatimizni asrashga va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy sharoitda kasbga yo‘naltirish diagnostikasi rivoji. Bir qator olimlar: Klauer, Ingo Xartman, Karlxayns Ingenkamp, Linert, Frikelarning kasbga yo‘naltirish diagnostikasi psixologik diagnostika zamirida tug‘ilganligi ta‘kidlash albatda o‘rinsiz. Bir paytlar psixologik diagnostika biologiya va tibbiyotning tashxis modellarini andoza qilib olgan kabi kasbga yo‘naltirish diagnostika ham zarur bo‘lganda psixologik ilmiy-tadqiqot metodlardan o‘z o‘rinda foydalandi.

Maktabda kasbga yo‘naltirish ishi zarur natijalarni berishi uchun u uzluksiz jarayon bo‘lishi va o‘zaro bog‘langan bir qancha bosqichlardan iborat bo‘lishi lozim.

Ilk kasbga yo‘naltirish (I-IV sinflar) bolalarni mehnatga tayyorlashdan, yosh xususiyatlarini hisobga olib, ularni kasblar, mehnat olami bilan tanishtirishdan, ularda o‘z mehnati bilan boshqalarga naf keltirish ehtiyojini shakllantirishdan iborat.

Bunga esa bolalarni qo‘ldan keladigan ijtimoiy- foydali mehnatga, o‘quv va o‘yin faoliyatining har xil turlariga jalb etish mumkin.

O‘rta bo‘g‘inda (V-VII sinflar) maktab o‘quvchilarini ijtimoiy- foydali, unumli mehnatga kirishdilar, ularda kasb tanlashning ijtimoiy ahamiyatga molik sabablari, mehnat faoliyatining aniq sohasiga bo‘lgan qiziqish shakllanadi. Navbatdagi bosqichda (VIII-IX sinflar) o‘quvchilarda tizimlashtirilgan bilimlar, kasblar olamida mo‘ljal ola bilish mahorati, aniq kasbga bo‘lgan qiziqish shakllanishi lozim, asosi e‘tibor yuqori sinf o‘quvchilarini moddiy ishlab chiqarish sohasidagi mehnatga tayyorlash ijtimoiy- kasbiy jihatdan bir maqsadni ko‘zda tutganligiga qaratilishi kerak.

Xulosa: Ushbu maqolada O‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirishda diagnostik qarashlar kategoriyalari ochib berildi va mummolari izchil o‘rganildi. Kasbga yo‘naltirish o‘quvchilarning kasbiy layoqati va maqsadi bilan ma‘lum bir kasb layoqatiga ega bo‘lgan pedagog yordamida kategoriyalanadi. Xususan, O‘quvchilarning u yoki bu mehnat faoliyatini tanlash bo‘yicha mayl va qiziqishlari har xil bo‘lib, barqarorligi esa puxta sanalmaydi. Bu jarayonda o‘qtuvchi o‘quvchilarning kasbga bo‘lgan havas dinamikasi va rivojini kuzatib boorish uchun anketa tarqatish usulini har bir sinf har yili o‘tkazishi maqsadga muvofiq bo‘ladi. U yoki bu o‘quvchining kasb tanlashda yuz berayotgan o‘zgarishlarni o‘qtuvchi va sinf rahbari diqqat bilan kuzatishi, o‘rganishi, sabablarini aniqlashi kerak. Shunday aniqlashlardan keyingina mazkur o‘quvchining kasbga havasi va mayliga doir keying ishlari to‘g‘risida o‘ylash mumkin. Kasbga barqaror va asosli qiziqish o‘quvchilarning faoliyat turlari – o‘quv, mehnat, sinfdan tashqari ishlari va hokazolar bilan mustahkamlanishi zarur. Ammo qiziqishning chuqur va qat‘iyiligi, avvalo, uning amaliy faoliyatda yanada mustahkamlanishiga bog‘liq. Shuning uchun ham qishloq xo‘jaligi, texnikaga oid hamda xizmat ko‘rsatish texnologik ta‘lim dastlari va texnik ijodkorligi to‘garaklari ko‘proq bu talablarga javob beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risidagi qonuni” // Yangi tahriri. 23.09.2020 y. O‘RQ-637-son.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazrlar Mahkamasining 22.06.2022 yildagi “Pedagogik ta’lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta’lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi 289-son qarori //.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 sentabrdagi “Professional ta’lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo‘shimcha choratadbirlar to‘g‘risida” gi PF-5812-son Farmoni //.
4. X.CH.Dusyarov “Kasbga yo‘naltirish diagnostikasi” (o‘quv qo‘llanma). Toshkent 2023 //.
5. N. A. Muslimov, Sh. S. Sharipov O. A. Qo‘ysinov. “Mehnat ta’limini o‘qitish metodikasi, kasb tanlashga yo‘llash”. Darslik. O‘zb. ekiston Respublikasi Oliy va o‘rta-maxsus ta’lim vazrligi, O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti, Toshkent 2014 y //.
6. Abdullayeva. Sh.A, Ro‘ziyeva.D.I “Pedagogik diagnostika va kooeksiya”. Darslik. Toshkent. 2018 yil //.
7. Muslimov.N.A, Mullaxmetov.R.G “Kasb tanlashga yo‘llash”. O‘quv qo‘llanma. Toshkent IQTISOD-MOLYA nashriyoti 2007 yil//.
8. Gaynutdinova L, Juraboev “Mening kasbiy tanlovim” Umumiy o‘rta ta’lim maktab o‘quvchilari uchun metodik qo‘llanma. – Toshkent. 2020 yil //.
9. G, E. . (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA YOZISHNI O‘RGATISH VAZIFASINI AMALGA OSHIRISHDA O‘YINLARDAN FOYDALANISH. IJTIMOY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(1), 107–111.

Internet ma’lumotlari

1. www.proquest.com
2. www.pedagog.uz
3. www.edu.uz
4. www.ziyonet.uz